

A szt. barbarai halászok

Rövid regény közlését kezdjük a Hid mostani számában. Távoli az alföldi ember számára mesésen különös környezetben játszódik le Anna Seghers regénye: A szent barbarai halászok. Szent Barbara egyike a sarkvidékekhez közelebbi sziklák, fjordok, vad szirtek, alattomos zátonyok közt megbújó hajósfalvaknak. Ahol csenevészek a fák, s ahol az árpály-árdagály játéka rosszagú homokot hord a szűk öblök padkájára, ahol a hegyek szinte a tenger vizébe szakadnak, s ahol a halász-mécsessel világító falvacskák komor népére csak az öblök kőszálain emelt világítótoronyok vetnek éles fényt.

A romantikusan gazdagnak és kultúrálisan annyira föltűnik állónak képzelt északi népek halászvidékeinek durva, nehézkes, halhulladékon tengődő, rosszagú és hideg életéből néhány hetet filmszerű gyorsasággal vettünk elénk az író. Talán még a mi esett életünknel is vigasztalanabb az a zordon levegőjű, a meleg napot is olyan ritkán érző vidék nyugtalan sorsa. (l. i.)

A st. barbarai halászok zendülését végül is befejezettek lehetett tekinteni, mikor a halászok az elmúlt négy esztendő bérfeltételei mellett nagy késéssel kihajóztak. Mondhatjuk úgy is, hogy a zendülés igazában már véget ért, mikor Hull beszállították Port Sebastianba és András, menekülés közben elpusztult a szirtek között. A prefektus jelentette a fővárosnak, hogy az öbölben helyreállt a nyugalom s rögtön el is utazott. St. Barbara most csakugyan olyannak tűnt, mint minden nyáron. De még sokáig, a katonák távozása után, s mikor a halászok már a tengeren jártak, ott gubbasztott a lázadás az üres, fehér, nyáriasan kopár vásártéren s nyugodtan gondolt gyermekeire, kiket megszült, felnevelt, ápolt és megőrzött az egyetlen célra, amiért érdemes volt élniök.

Hull október elején, hajnalban utazott el a kis, rozsdás parti gőzössel St. Barbarába. A Margit-szigetről indult útnak. A port-sebastiani zendülés után ezen a szigeten heverészte végig a nyarat a kikötő egyik kocmapadján. Sánta lábát, melybe golyót kapott, mint ezt a köröző levél is hirdette, sikerült kigyógyítani.

Eső lógott a levegőben. A gépház mellett kis csapat birka bégetett. A sós levegő, az állatok és a gépolaj szaga összevegyült az átkelés egyetlen, édeskés illatában. Hull a korláton át azt a fehér heget figyelte, melyet a hajó tépett fel a tengeren, amely begyógyult és megint felszakadt és megint begyógyult és újra felszakadt. Arra gondolt, hogy mindent nagyon pontosan meg kell jegyeznie, nemcsak a heget, de a kapitány mellényén a gombokat, a madarakat a levegőben, mindent, általában mindent. Mellette, egyetlen utas az állatokon kívül, leány könyökölt a korláton. Fekete kócosságában lomhán szundikált a víz felett.

Ugy emlékezett, mintha ezt a sárga nyakbavető kendőt látta volna már ide-odavillanni a Margit-sziget strandján, a katonák és

halászkok között. Sovány testét kifacsarták a matrózok öklei, kiknek szerelméből arra sem futotta, hogy karpereceket húzzon barna, szálkavékony karjaira; ezt a testet hozta most vissza szülőfalujába. Hirtelen kedvet kapott erre a lányra. Beénte volna már, ha megérinthei a leány mellét, mielőtt a horizont szélén az a sáv ott földde sűrűsödik. De a leány csak lófrált körülötte, a gépház fölé hajolt és lekiáltott a fűtőnek valamit. Hull átment a gőzös másik végébe. Olyan csalódást érzett, mintha jóég tudja, milyen nagyszerű nő, ültette volna fel. Megint a vízbe bámult. És megint kinzó vágyakozás fogta el, hogy mindent alaposan megjegyezzen, amit lát. Hirtelen arra gondolt, hogy mindez az értelmetlen szomjúság, a rút, sovány lány után s a vágy, hogy mindent meg akar jegyezni, talán nem is más, mint a halálfélelem, melyről hallott néha beszélni.

Déltájban megijedt. A barna sáv már több volt, mint homályos távolság; az volt a part. A part, mely a távcső cirkalmában szabályos körnek tünt, végig a szirtek mellett a kórakásszerű kunyhók, az árbócok a levegő eleven testébe dőttek hegyüket, a móló zarárvat lassan előretolja valaki és lezárja a keskeny, mély öblöt.

Még reménykedett, hogy történik közben valami, a gőzös megfordulhatott még, a partot elsöpörhette a tenger. De a gőzös felbőgött s a part most egyetlen lendülettel közelebb került. Aztán megint csend, szürke, álmos sodródás. Később ugrálni kezdett a hajóharang. A kikötőhídon két idevaló ember kuporgott az esőben. Kötél repült feléjük. A lány mélyen áthajolt a korlátan.

— „Te sem híztál meg. Mária! . . .“

— „Mi közöd hozzá!“

Az egyik nevetett, a másik egészen fiatal még, feléje fordult s összehúzott szempillák mögül vizsgálta a leányt. Hullt is észrevette. Barna, közönyös arcát egy pillanatra kíváncsiság, reménykedés s enyhe gőg világította át, mikor szemügyre vette az idegent.

★

A kocsmáros ingujjával törölte le az asztalt és gyűlölködő tekintettel állította a poharat és az üveget az idegen vendég elé, aki drága pálinkát is tudott rendelni ebben az esztendőben, mikor honfitársainak a legközelebbi halászatig kenyérre sem futotta. Hull teleltötte a poharat és a vidék szokása szerint megkínálta szomszédját. Kedvűnek, hajómester a „Veronika“-ról gőgösen vékonyra szorított ajkakkal érintette meg a pohár szélét és szótlanul tette le.

A sötét ablaka mögött állott az asztal, ott poharaztak. Október eleje, délután. Az ég és a föld tompán és mozdulatlanul, ólomazürkőn és esőterhesen meredtek egymás felé, mint valamilyen irtózatoss hidraulikus prés fémlapjai. És hideg volt, nem éppen csípős, hanem az a lassan átható hideg, mely bepácolta a tárgyakat is, a kocsmasztalt, a falipolcon az üvegeket, a befagyott zenélő órát. A hajósok a fal mellett szorongtak, szűkösön egymás mellett, szálegyenesen, térdükön nyugtatott kezekkel. Nem fogyasztottak semmit s valószínűleg azért jöttek csak ide, hogy közösen hallgassanak. Olyan emberek egykedvű arckifejezésével bámultak maguk elé, akik céltalannak tartják a szófecsérlést, mert a vihar úgysis túloldítja a beszédet.

Hull elkecsereedett. Miént jött ide? A világ tele volt meleg és vidám zugokkal, mindegyik nyitva állt előtte, miért nem utazott el, minek ül itt?

Az ablak mögött az ég vastag záporral zuhant a tengerbe. Hirtelen esteledett, váratlanul, észrevétlenül, alig valamivel szürkébben, mint a nappal. Mint egy kinyújtott kéz mutatójja, fordul körbe földön és égen a Margitsziget világítótornyának fénye, mintha övé lenne minden, amire reámutat, egy-egy rövid s aztán két hosszú villanással. Valahol nagyon messze, gőzös bögött fel, egészen úgy, mint a gyermek, aki sötétben felismeri anyját.

A kocsmáros felmászott a sötét asztalára s meggyújtotta a lámpát. A férfiak meg sem mozdultak. A lámpa fényétől, mely megpuhítja és összetereli az embereket, szempillájuk sem rebbent.

Hull az ablakra bámult. De az ablak mögött nem mutatkozott semmi. Teljesen besötétedett már. Csak az eső húzott sávokat a párák üvegen. Sötétablak jutott eszébe, egy másik kikötőből, nem is érrefelé, messze lent valahol. Az üveg ragadt a pizsoktól, az üveg mögött dinnyeék dagadtak halomban, egyiket meg is szegték, a dinnye leve cukrozott gyöngyökben fagyott meg, a húsos karéjon szűnyogok táncoltak. A keskeny uccában sűrűn tapadtak egymáshoz a házak, a fényes és maróan fájdalmas hőség lezabálta az ember fejéről a koponyacsontot. Hull rendületlenül bámulta a dinnyét. A karéj olyan üdének tűnt, olyan nedvdúsan és párolgóan kínálkozott, hogy kosz és szűnyogok ellenére is kedvet kapott reá. Néha felnyilt az ajtó, ilyenkor vékony kis hangok szivárogtak elő, valamilyen fahangszer adta ki ezeket, az istenverte fekete dallamokra emlékeztette ez a hang, fehér ember soha nem tud ilyet összehozni.

Hallgattak. Állhatatos időközökben keringetg a világítótorny fénye, a sötét falat érintette, az árnyékba merült arcokat. Karjaiban olyannak tűnt a kocsmá, mintha künn a sötétben úszna; valahol, tartalmával és lakóival együtt, mint a hajók a viharban. A hajósok mereven bámészkodtak. Talán nem is gondoltak semmire, talán egész rendkívüli dolgokon törték a fejüket.

„Ha megtalálnak és elesípnék“ gondolta Hull, „akkor soha többé nem lesz más barátom, csak ezek itt, soha többé nem ülhetek kocsmában, soha többé nem hallok azokat a vékony kis hangokat s nem ehetem többé olyan dinnyét.“

Találomra rendelt eddig. Most nekivadult, három, négy poharat hajtott fel egymásután. A halászkok elfogódottság nélkül és közönyösen bámulták, Torkát összeszorította eddig valami, most enyhült ez a szorítás, szája lassan átmelegedett, torka, szíve már gyanítottak valamit, mindjárt be fog következni, amit vár, mellében hőséget érzett, most már közel járt hozzá, felugrott.

Milyen egyszerű minden. Még el is mehetett innen. Senki nem ismerte fel. Egyetlen ember sem tudta még, hogy ő Hull, a sebastiani Hull. Ha később megtudják, talán azt gondolják majd, hogy elég gyalázat. De a gőzös, mellyel ideérkezett, holnap reggel vissza is viszi. Margitszigetről tucatjával indultak naponta hajók minden elképzelhető kikötő felé. Persze, hogy gyalázat. De odaát elolvad a

gyalázat a forró napsütésben. Milyen egyszerű minden! Felugrott, pénzdarabot dobott az asztalra, elrohant, becsapta maga mögött az ajtót. Lerohant a meredek ösvényen, mely a kikötőhöz vezetett, bemászott a kabinba, kétségbeesetten várta, hogy megkonduljon a hájoharang. Végre elindultak. Felment a fedélzetre. Ez itt St. Barbara — s amilyen ijesztő gyorsasággal nőtt meg nagyra tegnap, úgy zsugorodott most kisebbre, egyre kisebbre.

Hull összerázkódott. A pohár üresen állott előtte, csak peremén ragadt a lélekzet párája, különben semmi. Most ő is térdén nyugtatta kezeit, mint a többiek. Körülnézett, lassan megtudta már különböztetni az arcokat és egyenként meg is jegyezte.

*

A kocsmáros, aki eddig a söntésasztalon szundított, most fülelni kezdett. Aztán rögtön kisetett. A szoba mozgalommal telt meg. Az egyik vakaródzott, a másik lábával súrolta a padlót. Figyeltek. Forró rekedt hang csattant fel odakint, morgás és léptek visszhangzottak. A lány érkezett meg, akivel együtt utazott a gőzösön. Csuromvizesen és tapadó ruhákban lépett be, egérre emlékeztetett, amely megfürdött a tócsában. Tagjai, motyója, szoknyája csöpögtek a nedvességtől. Kisírt arcát a falnak fordította, így osont végig a szobán. Felugrott a lépcsőre, megegyeszer visszafordult és szabad kezével megindította a zenélő órát. Valaki megszólalt:

— „Desak, ez aztán a fogadtatás!”

A kocsmáros csendesesen felelte:

„Már reggel megérkezett, nem akarom, hogy odalent csavarogjon. Aki valamit akar tőle, jöjjön ide.”

Most sűrűbben nyílt az ajtó. Puha, széles léptekkel érkeztek, mintha vízen járnának. A kocsmáros kedvetlenül állott fel, ha valaki italt rendelt, bosszúsan töltött a poharakba, aztán visszakushadt az asztalra. Kis idő múlva lejött a leány. Odafönn megszépítkezett; mégis, hogy ázottan és fagyottan lépett be, meztelen nyaka, mint egy halszáлка, olyan sovány. Kócos fekete fürtjei, még mindig nedvesen tapadtak. Hull, mint mindenki arra gondolt, hogy szeretné megmarkolni, szeretne aludni vele, testének éles szögleteit testén érezni. A leány elsietett mellette és háta mögött kezdett motozni. Nem fordult hátra. Hallotta, hogy valaki ezt kiáltja: „Gyerünk Mária!” Mária füttyentett, cipősarkai koppantak. Fiatal fiú ült Hullal szemben, úgy rémlett, látta már valahol. Hull vállain át bámult mozdulatlan merevséggel a lányra, fiatal, barna arca még üdébbnek tűnt és megszépült a vágyakozástól. A leány énekelni kezdett.

„Az öreg Kedel kapitány feleségének ülepén

Igazán elfér, aki csak akar —

Vaubert gróf és fiai is ott töltik a telet, akárcsak én:

Kedel kapitány feleségének alsószoknyája mindenkit betakar.

És az imádnivaló godel-i urak

És Sebastianból a fiatal Bredel

És az öreg Bredel is megtalálja néha oda az utat

S még a kapitány úr is ott telet.”

A fiú, aki Hullal szemközt ült, fejét Kedennek vállára hajtotta.

és mosolygott. A lány összekulcsolta tarkóján kezeit, hegyes könyökből, testének minden sarkából és szögletéből, mint lehasított kődarab éles szegleteiből, apró szikrák csaptak elő. Tovább énekelt:

„Az Alessia, mikor Sebastianban kikötött“

A fiú tápanyitott szemekkel hajolt az asztalra. De most már egyenesen Hull arcába bámult. S akik jobbra és balfelé ültek tőle, önkénytelenül mind reáfigyeltek most. Aztán valamennyien csak őt bámulták. Hull nyugtalankodni kezdett. Kihúzta magát, az asztalra meredt. A pillantások mereven és ellenségesen tapadtak reá, mintha megkövetelnék, hogy nézzen farkasszemet velük, mert ezt éppen tőle el is várják. A fiú mélyen lélekzett és ültében a falnak dőlt. Pillantása még mindig Hull szájára tapadt.

Hull csakugyan látta már egyszer ezt a fiút, reggel, a kikötőben.

Éppen szónokolni kezdett Hull, mikor Kedennek odaszólt valamit a fiúnak, aki összeráncolt homlokkal, kedvetlenül nagyta el a söntést. A küszöbön tétován megállt még, mintha remélné, hogy visszahívják. Azután lerohant a part felé s befordult azon a keskeny ösvényen, melyet csak az idevalósiak ismertek és használtak, a szirttek között. Léptei mögött a sötétben esőtől jóllakottan ásitozott a tengen. Csak itt-ott villant meg egy-egy szirt körül valami fehér tajték.

(Folyt. köv.)

Anna Seghers

Figyelő

A drágaság elleni küzdelem

„Az árak állandó emelkedése közepette közvéleményünk világosan látja, hogy az üzének, haszonlesők, egyes gyárosok és nagykereskedők zavartalanul gazdagodnak a széles fogyasztó tömegek rovására. A drágaság kérdése nemcsak jelentős gazdasági, hanem sokkal súlyosabb társadalmi kérdéssé vált . . .“ POLITIKA, 1940. IV. 25.

A drágaság elleni harc a közérdeklődés homlokterében áll. Után, üzletben, piacon, kávéházban, gyűlésen, az ujságok és folyóiratok hasábjain állandó téma. Mindenki panaszkodik: a pénzember, a gyáros, a nagykereskedő, a földbirtokos, a szaladgáló kisember, a hivatalnok, a munkás, a paraszt. A hullámok mind nagyobbak és nagyobbak, megszüntetni, megállítani senki sem képes.

Mindenki az árak emelkedésére panaszkodik, pedig ez a jelenség nem bír olyan nagy fontossággal, amilyennel illetik. Hiszen volt már máskor is 400 dinár a búza és a panasz nem volt olyan nagy, mint ma. A kérdés magvát az árak színvonala csak részben érinti. Ha az árak emelkednek és ugyanakkor a munkabér is hasonló mértékben emelkedik, nincs semmi baj, illetve semmivel több baj, mint azelőtt. Sőt előfordulhat kivételesen az a helyzet is, hogy az árak